

מסכת אבות

פרק ו

א. שְׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בְּרוּיָּהּ שֶׁבַחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם: רַבִּי מֵאִיר אָמַר כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה, זֹכֶה לְדַבָּרִים הַרְבֵּה. וְלֹא עוֹד אֲלֹא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כָּלוּ כְּדִי הוּא לוֹ. נִקְרָא רַע, אָהוּב, אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת, מְשַׁמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם, מְשַׁמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת. וּמִלְבִּשְׁתּוֹ עֲנוּה וִירָאָה, וּמִכְשָׁרְתּוֹ לִהְיוֹת צַדִּיק וְחֹסֵד וְיֹשֵׁר וְנִצָּחַן, וּמִרְחֻקָּתוֹ מִן הַחֵטָא, וּמִקְרִבָּתוֹ לִיְדֵי זְכוּת, וְנִהְיִין מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה בִּינָה וּגְבוּרָה, שְׁנֵאמַר (משלי ח) לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה אֲנִי בִּינָה לִי גְבוּרָה. וְנוֹתַנָּה לוֹ מַלְכוּת וּמִמְשָׁלָה וְחִקּוֹר דִּין, וּמַגְלִין לוֹ רְזִי תּוֹרָה, וְנַעֲשֶׂה כְּמַעֲזֵן הַמִּתְגַּבֵּר וּכְנֶהֱרַ שְׁאִינוֹ פּוֹסֵק, וְהָיָה צְנוּעַ וְאָרְךְ רוּחַ, וּמוֹחֵל עַל עֲלֻבוֹנוֹ, וּמַגְדִּילָתוֹ וּמְרוֹמְמָתוֹ עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים:

ב. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, בְּכָל יוֹם יוֹם בֵּית קוֹל יוֹצֵאת מִהָרַח וּמִכְרָזָת וְאוֹמֶרֶת, אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מִעֲלֻבוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה. שֶׁכָּל מִי שְׁאִינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִקְרָא גְזוּף, שְׁנֵאמַר (משלי יא) גִּזְם זָהָב בָּאֵף חֲזִיר אֲשֶׁה יָפָה וְסִרְתָּ טַעַם. וְאוֹמֶר (שמות לב) וְהִלַּחַת מַעֲשֶׂה

אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלְחָת, אֵל
תִּקְרָא חֲרוּת אֲלָא חֲרוּת, וְשָׁאִין לָהּ בֶּן חוֹרִין אֲלָא מִי וְשַׁעוּסָק
בְּתַלְמוּד תּוֹרָה. וְכָל מִי וְשַׁעוּסָק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה הָרִי זֶה מִתְעַלָּה,
וְשִׁנְאַמֶּר (במדבר כא) וּמִמִּתְנָה נִחְלִיאֵל וּמִנִּחְלִיאֵל בְּמוֹת:

ג. הַלּוּמֵד מִחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הֶלְכָה אַחַת אוֹ פְּסוּק אֶחָד אוֹ דְבוּר
אֶחָד אוֹ אֶפְלוֹ אוֹת אַחַת, צָרִיד לְנִהוּג בּוֹ כְּבוֹד, וְשִׁכּוֹן מְצִינוֹ בְּדוֹד
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְשִׁלָּא לָמַד מֵאַחִיתָפֶל אֲלָא שְׁנֵי דְבָרִים בְּלָבָד, קָרָאוּ
רַבּוֹ אֱלוֹפּוֹ וּמִיָּדְעוֹ, וְשִׁנְאַמֶּר (תהלים נה) וְאַתָּה אֲנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אֱלוֹפִי
וּמִיָּדְעִי. וְהֵלָא דְבָרִים קַל וְחֹמֶר, וּמָה דְּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְשִׁלָּא לָמַד
מֵאַחִיתָפֶל אֲלָא שְׁנֵי דְבָרִים בְּלָבָד קָרָאוּ רַבּוֹ אֱלוֹפּוֹ וּמִיָּדְעוֹ, הַלּוּמֵד
מִחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הֶלְכָה אַחַת אוֹ פְּסוּק אֶחָד אוֹ דְבוּר אֶחָד אוֹ
אֶפְלוֹ אוֹת אַחַת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה וְשִׁצְרִיד לְנִהוּג בּוֹ כְּבוֹד. וְאִין
כְּבוֹד אֲלָא תּוֹרָה, וְשִׁנְאַמֶּר (משלי ג) כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ, (משלי
כח) וְתַמִּימִים יִנְחָלוּ טוֹב, וְאִין טוֹב אֲלָא תּוֹרָה, וְשִׁנְאַמֶּר (משלי ד)
כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אֵל תַּעֲזֹבוּ:

ד. כִּי הִיא דִּרְכָּה שֶׁל תּוֹרָה, פֶּת בְּמַלְחָת תֹּאכֵל, וּמִיָּם בְּמִשׁוּרָה
תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיִּי צֶעַר תִּחְיֶה, וּבִתּוֹרָה אַתָּה עֹמֵל, אִם
אַתָּה עוֹשֶׂה כֵן, (תהלים קכח) אֲשֶׁרִיד וְטוֹב לָךְ. אֲשֶׁרִיד בְּעוֹלָם הִנֵּה
וְטוֹב לָךְ לְעוֹלָם הִבָּא:

ה. אל תבקש גדלה לעצמך, ואל תחמד כבוד, יותר מלמודך עשה, ואל תתאנה לשלחנם של מלכים, ששלחנה גדול משלחנם, וכתרה גדול מכתרם, ונאמן הוא בעל מלאכתה שישלם לה שכר פעלתה:

ו. גדולה תורה יותר מן הבהנה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בשלשים מעלות, והבהנה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים. ואלו הן, בתלמוד, בשמיעת האזן, בעריכת שפתיים, בבניית הלב, בשכלות הלב, באימה, ביראה, בענוה, בשמחה, בטהרה, בשמוש חכמים, בדקדוק חברים, ובכפול התלמידים, בישוב, במקרא, במשנה, במעוט סחורה, במעוט דרך ארץ, במעוט תענוג, במעוט שינה, במעוט שיחה, במעוט שחוק, בארץ אפים, בלב טוב, באמונת חכמים, ובקבלת היסורין, המפיר את מקומו, והשמיח בחלקו, והעושה סגל לדבריו, ואינו מתזיק טובה לעצמו, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, אוהב את הצדקות, אוהב את המישרים, אוהב את התוכחות, מתרחק מן הכבוד, ולא מגיס לבו בתלמודו, ואינו שמיח בהוראה, נושא בעל עם חבירו, מכריעו לכף זכות, מעמידו על האמת, ומעמידו על השלום, מתישב לבו בתלמודו, שואל ומשיב, שומע ומוסיר, הלומד על מנת ללמד והלומד על מנת לעשות, המחכים את רבו, והמכונן את שמועתו, והאומר דבר בשם אומרו,

הָא לַמִּדָּת שְׁכַל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוּ מִבֵּיא גְּאֵלָה לְעוֹלָם,
שְׁנַאֲמַר (אסתר ב) וְתֹאמַר אֶסְתֵּר לְמֶלֶךְ בְּשֵׁם מְרִדְכָי:

ז. גְּדוּלָה תוֹרָה שְׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לְעִשְׂיָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
הַבָּא, שְׁנַאֲמַר (משלי ד) כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם וּלְכָל בְּשָׁרוֹ מֵרֶפֶא.
וְאוֹמֵר (שם ג) רַפְאוֹת תִּהְיֶה לְשִׁרְךָ וְשִׁקּוֹי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וְאוֹמֵר (שם
ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכֶּיךָ מֵאֲשֶׁר. וְאוֹמֵר (שם א) כִּי
לֹוֹת חַן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וְעֲנָקִים לְגִרְתֶּיךָ. וְאוֹמֵר (שם ד) תִּתֵּן
לְרֹאשֶׁךָ לֹוֹת חַן עֲטָרַת תְּפָאֶרֶת תִּמְגֶּנֶךָ. וְאוֹמֵר (שם ט) כִּי בִי יִרְבוּ
יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים. וְאוֹמֵר (שם ג) אֶרֶךְ יָמִים בִּימִינָה
בְּשִׁמְאוּלָה עֲשֶׂר וְכָבוֹד. וְאוֹמֵר (שם) כִּי אֶרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים
וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ. וְאוֹמֵר (שם) דְּרָכֶיךָ דְּרָכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיךָ
שָׁלוֹם:

ח. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אוֹמֵר, הַנּוֹי
וְהַכֹּחַ וְהַעֲשֶׂר וְהַכָּבוֹד וְהַחֲכָמָה וְהַזְקָנָה וְהַשִּׁיבָה וְהַבְּנִים, נֶאֱדָה
לְצַדִּיקִים וְנֶאֱדָה לְעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר (שם טז) עֲטָרַת תְּפָאֶרֶת שִׁיבָה
בְּדָרְךָ צְדָקָה תִּמְצֵא. וְאוֹמֵר (שם כ) תְּפָאֶרֶת בַּחֲוָרִים כָּחֵם וְהַזֶּדֶר
זְקָנִים שִׁיבָה. וְאוֹמֵר (שם יד) עֲטָרַת חֲכָמִים עֲשֶׂרָם. וְאוֹמֵר (שם יז)
עֲטָרַת זְקָנִים בְּנֵי בָנִים וְתְּפָאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. וְאוֹמֵר (ישעיה כד)
וְחִפְרָה הִלְבְּנָה וּבּוֹשָׁה הַחֲמָה, כִּי מֶלֶךְ ה' צָבָאוֹת בָּהֶר צִיּוֹן

ובירושלים ונגד זקניו כבוד. רבי שמעון בן מנסיא אומר, אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים, כלם נתקיימו ברבי ובבניו:

ט. אמר רבי יוסי בן קסמא, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד, ונתן לי שלום, והתזיתי לו שלום. אמר לי, רבי, מאיזה מקום אתה. אמרתי לו, מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני. אמר לי, רבי, רצונך שתדור עמנו במקומנו, ואני אתן לך אלה ארבע דברים זקב ואבנים טובות ומרגליות. אמרתי לו, בני, אם אתה נותן לי כל כסף וזקב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה. ולא עוד, אלא שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זקב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שנאמר (משלי ו) בהתהלךך תנקה אתך, בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחה. בהתהלךך תנקה אתך, בעולם הזה, בשכבך תשמר עליך, בקבר, והקיצות היא תשיחה, לעולם הבא. וכן כתוב בספר תהלים על ידי דוד מלך ישראל (תהלים קיט), טוב לי תורת פיך מאלפי זקב וכסף. ואומר (חגי ב) לי הכסף ולי הזקב אמר ה' צבאות:

י. חמשה קנגנים קנה לו הקדוש ברוך הוא בעולמו, ואלו הן, תורה קנגן אחד, שמים וארץ קנגן אחד, אברהם קנגן אחד, ישראל קנגן אחד, בית המקדש קנגן אחד. תורה מנין, דכתיב (משלי ח), ה' קנגני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. שמים וארץ קנגן אחד מנין,

דְּכַתִּיב (ישעיה סו), כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֶדֶם רַגְלִי אִי
זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאִי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי, וְאוֹמֵר (תהלים קד)
מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיָהּ ה' כָּל־מִן בְּחֻמָּהּ עָשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ קוֹנֶנֶה. אֲבָרְהָם
קֹנֵן אֶחָד מֵעַד מֵיָנוּ, דְּכַתִּיב (בראשית יד), וַיִּבְרָכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם
לְאֵל עֲלִיוֹן קִנְהַ שָׁמַיִם וְאָרֶץ. יִשְׂרָאֵל קֹנֵן אֶחָד מֵעַד מֵיָנוּ, דְּכַתִּיב (שמות
טו), עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ ה' עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קִנְיָתָ, וְאוֹמֵר (תהלים טז)
לְקֹדְשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הַמָּה וְאֲדִירִי כָּל חִפְצֵי בָם. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קֹנֵן
אֶחָד מֵעַד מֵיָנוּ, דְּכַתִּיב (שמות טו), מִכּוֹן לְשִׁבְתָּךְ פָּעֳלָתָ ה' מִקְדָּשׁ ה'
כּוֹנֵנִי יָדִיד. וְאוֹמֵר (תהלים עח) וַיָּבִיֵּא אֶל גְּבוּל קִדְשׁוֹ הֵר זֶה
קִנְיָתָ יְמִינוֹ:

יא. כָּל מֶה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָּרָאוּ אֵלָּא
לְכַבּוּדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מג), כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוּדִי בִּרְאִיתִי
יִצְרָתִי אֶף עָשִׂיתִי, וְאוֹמֵר (שמות טו), יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד. רַבִּי
חֲנִנְיָא בֶן עֲקִישָׁא אוֹמֵר, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל,
לְפִיכָךְ הִרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מב) ה' חִפֵּץ לְמַעַן
צַדִּיקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר: